

Doc. GA47/CC46/REP/16/tr

KÜLTÜR, EĞİTİM VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONU

KIRK ALTINCI TOPLANTISI

RAPOR*

**"KEİ Üye Devletlerindeki Mültecilerin, Yerlerinden Edilen İnsanların ve
Düzensiz Göçmenlerin Sorunları - Sosyal Durum"**

Raportör: Sn. Stefan VLAS, Komisyon Üyesi (Moldova)

Metin; Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu tarafından 11 Mayıs 2016 tarihinde İstanbul'da incelenmiş ve kabul edilmiş ve 30 Haziran 2016 tarihinde Moskova'da tertiplenen Kırk Yedinci Genel Kurul tarafından onaylanmıştır.

I. GİRİŞ

1. Günümüzde, ana vatanlarındaki çatışma, zulüm ve savunulamaz koşullar yüzünden yerlerinden olmuş ve ülkelerinin sınırları dışında sığınma arayan yaklaşık 60 milyon kişi ile dünya, 2. Dünya Savaşından bu yana en büyük küresel nüfus kayması krizi ile karşı karşıyadır. Gerek mülteci, gerek sığınmacı gerekse de ülke içinde yerinden olmuş kişiler (IDP'ler) için olsun, insani koruma, başlıca mülteci alan bir çok ülkenin yanı sıra savaş, siyasi devrim veya doğal afetlerin günlük yaşamı altüst ettiği yerlerle sınırı bulunan ülkeler için çok önemli bir politika alanını teşkil etmektedir.
2. Günümüzde, Karadeniz Bölgesi üzerinden geçen göç akımları, ağırlıklı olarak Suriye, Irak ve Afganistan'dan çıkmış ve insanlar Türkiye üzerinden seyahat etmekte ve Yunanistan üzerinden AB'ye girmektedir. Bu grupların çoğunluğu, Suriye, Irak ve Afganistan kaynaklıdır (Suriye'den %55, Irak'tan %26, Afganistan'dan %19). Bu insanların göç etme kararlarının ortaya çıkmasının birincil nedeni, menşe ülkelerindeki güvensizlik ve silahlı çatışmalardır (mültecilerin %90'ı). Ülkelerden ayrılmanın ikincil bir nedeni, özellikle eğitim olmak üzere temel hizmetlere erişimin olmamasıdır (Suriyelilerin %26'sı ve Afganların %14'ü tarafından belirtilmiştir). Geri kalan göçmenler ise, bu kaçışlarının nedeni olarak hükümet dışı kollu gruplar tarafından kendilerine savrulan kişisel tehditleri ve zorunlu askere alma korkusunu göstermişlerdir.
3. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi, bölgenin hem göçmen gönderen, hem de nihai varış noktası ve geçiş bölgesi olarak, göçmen alan bir bölge olması nedeniyle göçün yarattığı birden çok etki ile ilgilenmektedir. Beyin göçü, göçmenlerin sosyal hakları ve yasadışı göç gibi konular, birçok kez Asamble'nin tartışmalarının merkezinde olmuştur. "Mültecilerin ve sığınmacıların hakları ve sosyal ölçekte korunması" ile ilgili Tavsiye Karar'ında (21/1997), Asamble, siyasi ve sosyal istikrarın teşvik edilmesinde, bütün insan haklarının ve temel özgürlüklerin yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel hakların kullanımının önemine vurgu yapmaktadır. "KEİ Üyesi Devletlerde Göçmenlik - sosyal ve kültürel yönler" hakkındaki Rapor ve Tavsiye Kararı (109/2009) üzerinde duran Komisyon Toplantısı'ndaki tartışmalar sırasında, ulusal delegasyonlar, göçün Karadeniz Bölgesindeki sosyal gelişim üzerindeki etkisine dikkat çekmişlerdir.
4. KEİPA Kültür, Eğitim ve Sosyal İşler Komisyonu, işbu raporda, KEİ üye ülkelerindeki mültecilerin, yerlerinden edilmiş insanların ve düzensiz göçmenlerin sorunlarının kültürel boyutuna odaklanmaya karar vermiştir. Rapora, Ermenistan Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Gürcistan, Yunanistan Cumhuriyeti, Romanya, Moldova Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Türkiye Cumhuriyeti, Ukrayna ve Sırbistan Cumhuriyeti ulusal delegasyonları katkılarda bulunmuştur. Aynı zamanda, UNICEF, Avrupa Konseyi ve diğer ilgili uluslararası örgütlerin resmi web sitelerinden ve İnternetteki diğer kaynaklardan referans materyalleri temin edilmiştir.

II. MÜLTECİLER İÇİN GECERLİ ULUSLARARASI YASAL STANDARTLAR

5. Mülteciler, sığınılan ülkelerde yabancılar olsalar da, vatandaşlar ile aynı temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaktadırlar. Uluslararası insan hakları yasasının temel

taşlarını oluşturan kanun önünde eşitlik, kanunların eşit ölçüde korunması ve ayırım yapmama hakları, mültecilere, statüleri yüzünden yapılan ayrımcılığı yasaklamaktadır. Aynı zamanda, bu hükümler, ırk, din, milli veya sosyal köken ve mal varlığından yoksunluk gibi genellikle mültecilerin durumlarıyla ilgili olan nedenlere dayanan ayrımcı davranışları da yasaklar. Ayrıca, ırk ve cinsiyet ayrımı gibi belirli ayrımcılık kategorilerine karşı koruma sağlayan bütün güvenceler de mülteciler için geçerlidir. Bir topluluk olarak mülteciler, günümüzde dünyada en çok tehlikede olan insanlardır. Kaçışları ve sığınak ülkedeki kamplara yerleştirilmeleri sırasında ve son olarak menşe ülkelerine veya vatandaşı oldukları ülkelere geri dönüşleri sırasında temel insani haklarının çoğu tehdit altında kalmaktadır. İlk ve en kötü süreçte, genellikle bütün mal varlıklarını, temel güvenliklerini, ailelerini ve çoğu kez kendi yaşamlarını kaybetmektedirler. Mültecilerin büyük bir çoğunluğu için, sürgün yaşamı, ülkelerinde onları kaçmaya zorlayan şartlar kadar veya daha kötüdür.

6. UNHCR'ye göre, 2015 sonunda dünyada yaklaşık 60 milyon mülteci bulunmakta, ve bunların %50'sini çocuklar oluşturmaktaydı. Mültecilerin çoğu, 38 milyon kişi, kendi ana vatanlarının başka bir bölümünde koruma arayan ülke içinde yerinden olmuş kişilerdir. 20 milyon kişi, çoğunlukla kendi ülkeleri ile komşu olan ülkelerde, uluslararası koruma arayışı içindedir. Gelişmekte olan ülkeler, dünyadaki mültecilerin %86'sından fazlasına ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye, en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapan ülke konumundadır ve bunların çoğu Suriyeli mültecilerdir. Suriye'de, 13,5 milyon kişi insani yardım ihtiyacı içerisindedir ve 6,5 milyon kişi ülke içinde yerinden olmuştur. 2015 Kasım ayında, 4,3 milyon Suriyeli kaydedilmiştir ve komşu ülkelerde kayıt beklemektedir - Türkiye (2,2 milyon), Lübnan (1 milyon), Ürdün (630.000), Irak (245.000) ve Mısır & Kuzey Afrika (128.000).
7. Ev sahibi ülkelerdeki mülteci varlığı, sığınılan ülkelerdeki toplumları üzerinde potansiyel sosyal, ekonomik ve siyasi etkilere sahiptir. Ev sahibi ülkelerdeki mülteci varlığı hem olumsuz (örneğin, geri kazanılmayan kamu harcamaları ve ekonomik altyapı üzerinde yük) ve olumlu (örneğin, yerel piyasaların boyutunun artması ve emtia fiyatlarının düşmesi ile hareketlenen yerel ekonomiler) ekonomik etkiye sahip olmuştur. Her duruma özel olmak üzere, mültecilerin sosyal etkileri, hem mültecileri hem de ev sahibi topluluklara yönelik kalkınma projeleri ile azaltılabilecek olan, mülteciler ve mülteci olmayanlar arasındaki eşitsizlikler ve bunun sonucunda ortaya çıkan sosyal gerilimleri içerir. Mültecilerin varlığı ile bağdaştırılan siyaset ve güvenlik ile ilgili bazı etkiler, yerinden olmuş kişiler için sürdürülebilir çözümler vasıtasıyla istikrarı ve kalkınmayı sağlayacak kapsamlı bir çerçeve ile azaltılabilir. Mülteci krizi durumunda bile, mültecilere ve ev sahibi topluluklara fayda sağlayabilecek ve bunun yanı sıra mültecileri, ana vatanlarına nihai dönüşlerine hazırlayacak kalkınma fırsatları vardır. Dahası, sistemli bir şekilde kalkınma girişimleri ile fazladan kaynaklar aktarıldığı zaman, bunlar mülteciler için, bölgede istikrarı sağlamaya yardımcı olabilecek sürdürülebilir çözümlerin üretilmesine yardımcı olabilecektir.
8. Toplum açısından, mülteci ve sığınmacılara çalışma hakkı verilmesi, bu kişilerin ülke desteğine bağlılıklarını ve kamu fonlarına yük olma risklerini azaltmaktadır. Genellikle, istihdam da entegrasyon için kilit bir unsur teşkil etmektedir. Uluslararası ve bölgesel sözleşmelerin yanı sıra ülke içi belirli yasal belgeler, mültecilerin yanı sıra görece daha kısıtlı bir kapsamda sığınmacılara çalışma hakkı vermektedir. Yasal

çerçeve, çalışma hakkı ve iş yerindeki şartların yanı sıra sosyal yardımı kapsamaktadır. Ancak, yasal, idari ve uygulama engelleri, birçok mülteci ve sığınmacının çalışma haklarının farkına varmasını engellemektedir. Söz konusu olan belirli bir hakka bakmaksızın, giriş yolları veya özel durumları ne olursa olsun, sığınmacıların çalışmasına izin vermek ekonomik ve sosyal bakımdan oldukça mantıklıdır.

9. Zorlukların yanında, genel itibariyle göç, hem varış ülkeleri hem de menşe ülkeleri için, toplumların sosyal ve kültürel gelişiminde olumlu bir itici güç üretme potansiyeline sahiptir. Mülteciler, ev sahibi bölgeye, yerel halkın yararı için kullanılabilir varlıkların yanı sıra bilgi ve beceri de getirebilirler. Bu beceriler değişiklik gösterebilir, ancak genellikle sağlık uzmanları ve öğretmenler gibi daha eğitilmiş kesimin becerilerini kapsamaktadır ve bunlar, sınırlı sayıda bile olsa, uzak yerlerde önemli katkılar yapabilirler. Mülteciler tarafından getirilebilecek diğer bir çeşit beceri grubu da yerel ekonomiyi hareketlendirebilecek girişim kültürü veya ev sahibi alanlarda önceden bilinmeyen yenilikçi tarım tekniklerini içerebilir.
10. Ancak, göçün olumlu yanlarını elde etme süreci kolay değildir ve siyasi irade gerektirmektedir. Bu bağlamda, istikrar ve kalkınmaya katkı sağlamak adına göç durumunun yönetimi ve göçün olumlu yönlerine ve potansiyeline dikkat çekmek için etkili ulusal çerçevelerin hayata geçirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.
11. Mülteciler için geçerli uluslararası insan hakları standartları, çeşitli yasal belgelerin içerisinde bulunabilir. Bunlar hem temel insani hakları belirleyen genel anlaşmaları hem de ayrımcılık yapmamak gibi göç ile ilgili belirli bir konuya dair olan metinleri içermektedir. Mülteci hakları, hem uluslararası hem de bölgesel seviyede tanınmış ve geliştirilmiştir.
12. **Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi** bir mültecinin yaşamının en temel yanlarını kapsayan ilk uluslararası anlaşmadır. **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği** (UNHCR), 1951 yılında mültecilerin uluslararası korumasına yardımcı olmak için kurulmuştur. Örgütün birincil hedefi, bütün kişilerin, başka bir devlette güvenli sığınak bulmaları için sığınma talep etme haklarını kullanabildiklerinden ve isteyerek evlerine geri dönebildiklerinden emin olmaktır. Günümüzde, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), dünyanın dört bir yanında 22 milyon kişiye yardım etmektedir. 15-16 Aralık 2015 tarihlerinde, UNHCR tarafından hayata geçirilen, Doğu Avrupa ve Güney Kafkasya'da İltica Sistemleri Kalite Girişiminin ikinci safhası, Stockholm, İsveç'te başlatılmıştır. Proje yararlanıcıları, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna'da idari safhada iltica başvurularının incelemesinden sorumlu makamlar, sınır kontrol makamları ve devlet mahkemeleridir.
13. **Avrupa Konseyi**, sınır kontrolü, özellikle çocuklar ve savunmasız zümreler olmak üzere, mülteci ve sığınmacıların karşılanması ve yaşam şartlarından sorumlu olan personelin eğitimi, hızlandırılmış prosedürler de dahil olmak üzere statü belirleme prosedürlerine erişim ve bunlarda adalet ve geri dönüş işlemleri için geçerli olan standartlar hakkında sağlanan işbirliği faaliyetlerini hızlandıracak bir konumdadır. Bu faaliyetler, Avrupa Konseyi standartlarının hayata geçirilmesini ve ulusal seviyede uluslararası yükümlülüklerle uyulmasını hızlandırmayı hedefleyecektir. **Avrupa**

Konseyi Kalkınma Bankası, mülteci ve sığınmacılar için geçiş ve karşılama merkezlerinin kurulmasını, geliştirilmesini ve faaliyet göstermesini finanse edecek bir "Göçmen ve Mülteci Fonu" kurmayı planlamaktadır. Banka 5,7 milyon Amerikan Doları tutarında bir başlangıç ödeneği tahsis edecektir ve 22-28 milyon Amerikan Doları hedef ile, paydaşlarını ve diğer bağışçıları katkıda bulunmaya davet edecektir.

14. **UNICEF**, Avrupa'daki mülteci ve göçmen krizi ile ilgili olan sıradan Hükümet ve BM ülke takım koordinasyon mekanizmalarına aktif olarak dahildir. Bu, bütün ilgili Hükümet bakanlıklarının yanı sıra UNHCR, Kızıl Haç ve Kızılay Hareketi'nin ilgili ulusal şubeleri, Uluslararası Göç Örgütü ve kilit uluslararası ve ulusal sivil toplum kuruluşları ile işbirliğini içermektedir. Çocuk hakları için küresel insani yardım ve kalkınma ajansı olarak, UNICEF, hem acil insani müdahalenin bir parçası olarak hem de ulusal çocuk koruma sistemlerine uzun vadeli yardımlar ile, mülteci ve göçmen çocukların hakları hakkında farkındalık yaratmak ve çocuklara ve ailelerine Avrupa üzerindeki yolculukları sırasında sağlanan yardımı iyileştirmek için bütün ilgili paydaşları harekete geçirmede liderliği ele almıştır.
15. **Uluslararası Göç Örgütü**'ne göre, Akdeniz'i aşmış Avrupa'ya girmiş olan 870.000'den fazla mülteci ve göçmenin her beşinden birini çocuklar oluşturmaktadır. Mülteci ve göçmenler arasında, çocuklar en büyük risk altında olanlardır. Bazı çocuklar için, zorluklar, tehlikeli sınır geçişleri ve dalgalı denizler ile başlamaktadır. Çocukların hepsi, hastalık, yaralanma, şiddet, suistimal ve insan kaçakçılığı, haklarının ihlal edilmesi ve yaşam ve sağlıklarına tehlikelere maruz kalma riski altındadır ve üzücü bir şekilde bazıları hiç bir zaman varış yerlerine varmamaktadır. Bu yıl Ege Denizi'nde kaydedilmiş olan ölümlerin yüzde 30'undan fazlasını çocuk ölümleri oluşturmaktadır. Bir diğer ciddi endişe ise, ebeveyn veya veli olmadan seyahat eden ve Avrupa'da refakatsiz çocuklar olarak sığınma arayan çocukların artan sayısıdır.

II. KEİ BÖLGESİNDEKİ MÜLTECİLERİN SORUNLARINA İLİŞKİN KEİ ÜYE ÜLKELERİNDEKİ DURUM

16. Bütün ülkeler üzerindeki artan göç baskısı, ekonomilerinde ve güvenlik, sağlık ve sosyal sistemlerinde ciddi güçlükler oluşturmaktadır. Bu olumsuzluklarla başa çıkmak için, hükümetler, göç süreçlerini yönetmek, stratejiler geliştirmek için geçerli tek uluslu politikaları şekillendirmekte ve mültecileri topluma entegre etmek için harekette bulunmaktadırlar.
17. KEİ üye ülkelerinde, mülteci meseleleri ile ilgili olan bütün yasal belgeler, ulusal stratejiler ve girişimler, Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi ile uyumludur. Bunların hepsi, mülteci sorununun çözülmesinde uluslararası işbirliğinin önemini vurgulamaktadır. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Temsilciliği ile iyi ortaklıklar geliştirilmiştir. UNHCR, mülteci koruması alanında doğrudan veya dolaylı olarak çalışmakta olan kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütlerine yardım etmekte ve hızla gelişen pan-Avrupa İltica Sistemi çerçevesindeki ulusal koruma sisteminin daha da gelişimine destek olmaktadır.
18. KEİ ülkelerinin artan göç baskısı ile mücadele etmek için işbirliği yaptığı diğer uluslararası kuruluşlar şunlardır: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Göç Örgütü, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

(OECD), bunların yanı sıra, üye ülkeler ve bunların yetkili mercilerinin, çocukların çeşitli sosyal, eğitim ve sağlık programlarında en savunmasız mülteciler kapsamına alınması için ve çocukların şiddet ve ayrımcılıktan korunma yolları için birlikte fırsat arayışında buldukları kuruluş olan UNICEF.

19. Mültecilerin yeniden yerleştirmeleri sırasında karşılaşılan ana sorunlardan bazıları, insanların yakınları ile bir araya gelmelerine olanak sağlayacak olan prosedürlerin yokluğudur. Yeniden yerleştirme, işkence mağdurları ve ciddi tıbbi sorunlara sahip olan kişiler de dahil olmak üzere, en savunmasız olan mülteciler için önemli bir çözümdür. Günümüzde, 1,15 milyon kişinin acilen bu yaşam hattına ihtiyacı vardır ve uzmanlar, 2017'nin sonunda, 1,45 milyon mültecinin yeniden yerleştirmeye ihtiyacı olacağını tahmin etmektedirler. Ciddi endişe yaratan bir diğer veri de güvenlik meselesidir. 2013 Ekim ayındaki ilk büyük gemi kazasından bu yana iki yılda, sadece Akdeniz'de neredeyse 7.000 kişi boğulmuştur. Ülkeler, arama ve kurtarma çalışmalarına yatırım yaparak ve tehlikedeki insanlara acilen yardımcı olarak bunu engelleyebilir.
20. KEİ üye ülkeleri, özel yönetmelikler ve hükümetler tarafından desteklenen organlar vasıtasıyla, mültecilerin entegrasyonu ve sosyal korumaları için kapsamlı bir sistem geliştirmiştir. KEİ ülkelerinin çoğunda, sosyal entegrasyonu kolaylaştırmak için ihtiyaç duyulan bir takım tedbir ve eylemleri içeren ve merkezi ve yerel kamu yetkilileri ve sivil toplum sektörü arasındaki işbirliği ile gerçekleştirilen eylem planları ve güçlü entegrasyon programları geliştirilmiştir. Sosyal hizmetler, bazı zorlu şartların üstesinden gelmek, sosyal ötekileştirmeyi ve dışlanmayı engellemek için, bir kişinin veya bir ailenin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak adına gerçekleştirilen bir takım tedbirleri ve faaliyetleri ifade eder.
21. KEİ ülkelerinin çoğunun entegrasyon stratejileri, çalışma hakkı, eğitim hakkı ve yurtiçi iş piyasasının ihtiyaçlarından haberdar olma hakkına özellikle önem vermektedir. Alınan tedbirler, uluslararası koruma verilmiş kişilere iş öneren işverenler, eleman açığı hakkında bilgi veren özel bir veri tabanının idame ettirilmesi; istihdamın korunması ve teşviki için programlar ve tedbirler; bilgi ve istihdam aracılığı; psikolojik destek, meslek kılavuzluğu, yetişkin eğitime ve istihdam ve eğitim için olan programlar ve mekanizmalara dahil edilmeyi içermektedir. Ülkelerin, uluslararası koruma sahibi kişilere istihdam sağlamak için özel sektörle birlikte programlar, projeler ve anlaşmalar yapması gerekli görülmektedir.
22. Koruma talep eden veya bu korumaya sahip olan yabancıların konaklaması, bu bireylerin ev sahibi veya geçiş ülkelerindeki toplumlara uyumu ve entegrasyonunun genel sürecinin önemli bir parçasıdır. Statü başvuru kaydı üzerine, barınacak yer temin edilmesi, ev sahibi ülkede koruma talep eden yabancıların güvende olma hissini geri kazanmaları ve haklarının korunmasıyla ilgili sosyal, sağlık ve psikolojik sonuçlara sahiptir. Mültecilerin, çeşitli form ve seviyedeki eğitime erişim ve aktif katılımı, bu kişilerin ev sahibi ülkeye başarılı şekilde uyum sağlaması ve entegrasyonu için bir garantidir. Ulusal ve uluslararası yasalar doğrultusunda, mültecilerin, devlet ve belediye okullarında tam erişim ve eğitim görme hakları vardır. Mülteci çocuklar ve yetişkinler, farklı yoğun dil eğitimleri, kültürel etkinlikler ve entegrasyon programlarında yer almaktadırlar.

23. İltica işlemleri sırasında, objektif nedenlerden ötürü, başvuru sahiplerinin gerekli geçim kaynaklarından ve sığınmacı geçici konaklama ve karşılama barınak merkezinde konaklama hakkından yoksun olmaları halinde, bu kişilere çalışma hakkı verilmektedir. Merkezde kalan başvuru sahiplerine, gıda, hijyen ürünleri ve kıyafet sunulmaktadır. Aynı zamanda, sığınmacılar, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği fonlarından maddi yardım da alabilmektedirler.
24. Hükümetler, iltica sisteminin idare ve yönetimi, sığınmacıların konaklama sisteminin idame ettirilmesi ve savunmasız zümrelerin sosyal koruması ile ilgili olan maddi harcamaları karşılamak adına özel bütçe için fonlar yaratmışlardır.

KEİ Ülkelerindeki Durum

25. ***Ermenistan Cumhuriyeti***, 1993 yılında, mültecilerin haklarına ilişkin esas uluslararası belge olan, mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf olmuştur. Yasal bir çerçevenin yokluğunda, bu Sözleşme'nin uygulanmasını sağlamak için, 1999 yılı itibari ile, çoğunlukla mültecilere gıda, barınma, istihdam, maaş ve sosyal yardımlar sağlamaya odaklı yaklaşık 150 yönetmeliği temel alarak, Ermenistan Cumhuriyeti Bakanlar Konseyi ve Hükümeti tarafından mültecilerin hakları güvence altına alınmıştır.
26. İçerisinde, geçici konaklama, bir mülteci statüsü adayının hakları ve yükümlülükleri, yasal ve sosyal koruma güvencelerine ilişkin prosedür ve şartların öngörüldüğü mültecilere ilişkin Yasa, 1999 yılında kabul edilmiştir. Ermenistan Hükümeti, Ermenistan Cumhuriyeti'nin ulusal mevzuatını uluslararası standartlara uyumlu hale getirmekle ilgili ve topluma etkili entegrasyonu sağlamak için olan, mültecilerin problemlerini ele alacak bir takım tedbirleri kabul etmiş ve şu anda hayata geçirmektedir. En son yasama tasarrufları aşağıdaki gibidir: 2011 Kasım ayında kabul edilmiş Hükümet Kararı; AB yaklaşım ve ilkelerine uygun olarak mülteciler ve sığınmacılar ile ilgili 2012-2016 dönemi Eylem programı; 2014 yılında kabul edilmiş Hükümet Kararı "İnsan haklarının korunması için ulusal strateji".
27. 2015 yılında, Ermenistan Cumhuriyeti topraklarına kitle halinde kaçan mültecilerle ilgili olan ve bütün makamların yetki alanları içerisindeki yükümlülüklerini tanımlayan bir Eylem planı geliştirilmiştir. 5 Eylül 2015 tarihinde, devletin acil savunma hazırlığını kontrol etmek, ülke ve askeri idare makamlarının bir saldırıyı geri püskürtürken askeri hareketliliğe hazır olma durumunu ve yüksek derece hazırlık durumuna gelme ve etkileşim ve eylemlerin uyumunu artırma kabiliyetini kontrol etmeyi amaçlayan bir tatbikat olan "Shant-2015" gerçekleştirilmiştir.
28. "Mülteciler ve Sığınmayla ilgili" Yasa (2008), mültecilerin haklarını iyileştirme bakış açısı ile 2015'de değiştirilmiştir. Bu, bir mültecinin tanınması ve sığınma verilmesiyle ilgili olan ilişkileri belirtenin yanı sıra Mültecilerin Statüsü ile ilgili 1951 Sözleşmesi'nin uygulanmasını sağlamaktadır ve bütün yabancıların ve vatansız kişilerin Ermenistan Cumhuriyeti topraklarında sığınma isteme haklarının yanı sıra bu kişilerin, sığınma tanınması için olan yasada öngörülen gereksinimleri karşılamaları halinde, sığınma alma hakkını tanımaktadır.

29. "Mülteciler ve Sığınma" ile ilgili Yasa'nın 23. Maddesi, ilgili alandaki gereksinimleri karşılamaları halinde Ermenistan Cumhuriyeti'nde sığınma sahibi olan mültecilerin aşağıdaki yardımlardan yararlanma hakkı bulunduğunu belirtmektedir: Ermenistan Cumhuriyeti yurttaşları için Ermenistan Cumhuriyeti mevzuatının belirttiği sosyal hizmetler; devlet yardımları ve diğer maddi yardımlar; geçici çalışamazlık, iş yaralanması, kazalar ve mesleki hastalıklar olması durumunda verilen yardımlar; Ermenistan Cumhuriyeti mevzuatı tarafından öngörüldüğü şekilde işsizlik durumunda maaş garantisi ve sosyal koruma.
30. 2008'de kabul edilen, "Mülteciler ve Sığınma" ve "Eğitim" ile ilgili Yasalar, mültecilerin eğitim görme hakkını düzenleyen esas yasal düzenlemelerdir. Özellikle, 25. Madde uyarınca, sığınmacılar ve onaylı mülteciler, diğer vatandaşların da yararlandığı, temel eğitime erişim hakkına sahiptirler. Ermenistan Cumhuriyeti'nde sığınma statüsü elde etmiş olan mülteciler, eğitime erişim, yabancı okul sertifikalarının, diplomalarının ve derecelerinin kabul edilmesi, harç ve masrafların iadesi ve burs verilmesine ilişkin olarak, diğer yabancı vatandaşlar gibi olumlu muamele görecektir.
31. 1996'da kabul edilmiş olan, "Çocuk Hakları" ile ilgili Yasa, mülteci çocukların sosyal, materyal ve diğer haklarını güvence altına almaktadır. Mültecilerin maaş hakları, ülkenin maaş ile ilgili mevzuatı temelinde işlem görmektedir. Maaş güvenlik hizmetlerinin mevcut sistemi, maaş güvenlik sistemine dahil edilme için en önemli temel veya kriterleri teşkil etmektedir.
32. *Azerbaycan Cumhuriyeti*'nde, önceden çok yetersiz şartlar altındaki kamplara yerleştirilmiş olan 1,2 milyondan fazla mülteci ve IDP (ülke içinde yerinden olmuş kişiler) bulunmaktadır. Mültecilerin yaşam şartlarını, uluslararası standartlara uygun şekilde, geliştirmek için, mültecilerin, yerinden olmuş kişilerin ve sığınmacıların sosyal problemlerini çözmek için gerekli olan bir yasal çerçeve tesis edilmiştir. Ülkenin Cumhurbaşkanının Kararnameleri ile, birkaç karar, yasa ve hükümet programının kabulü başlatılmış ve tedbirler başarıyla hayata geçirilmiştir.
33. 2007 yılının sonunda, mevcut mülteci kampları ortadan kaldırılmış ve Hükümet Petrol Fonu'nun ödenekleri, içerisinde 150 okul, kültür sarayı, birkaç kültür merkezi, 59 anaokulu, 58 sağlık merkezi ve 2 Olimpik spor kompleksi bulunan 2,9 milyon metre kare üzerine kurulu, eksiksiz sosyo-teknik altyapıya sahip olan 94 modern yerleşim tesisinin inşaatına vesile olan projeye tahsis edilmiştir. Dolayısıyla, şimdiye kadar, binlerce ailenin veya 49.243 mültecinin ve ülke içinde yerinden olmuş kişinin yaşam şartları geliştirilmiştir. Devlet bütçe kaynakları nedeniyle, daha önce bütçe şirketleri veya kuruluşlarında çalışmış ve kontrolü dışındaki nedenlerle işlerini kaybetmiş ve tekrar belini doğrultamamış 9 bin yerinden olmuş kişiye aylık gıda yardımı ödemesi yapılmaktadır.
34. IDP'lerin geçici konaklaması için altyapı tesislerinin geliştirilmesini desteklemek ve küçük boyulu işletmelerin kurulmasına yardımcı olarak yaşam koşullarını geliştirme amacıyla, 6 Aralık 1999 tarihli Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile, IDP'lerin Sosyal Gelişim Fonu hayata geçirilmiştir. Dünya Bankası ve Azerbaycan Hükümeti tarafından 2003-2015 yılları arasında imzalanmış olan kredi anlaşmaları, 350 bin kişiye, 590 farklı mikro-proje ile sonuçlanan IDP Sosyal Kalkınma Fonu üzerinden

yardım verilmesi için dayanak teşkil etmiştir ve 11 bin IDP mikro-kredi şeklinde 5.2 milyon Amerikan Doları almıştır. Geçmiş 12 yıl içerisinde, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin yoksulluk oranı %75'den %12'ye düşmüştür.

35. Bağışçı ülkelerin ve uluslararası kuruluşların temsilcilerinin katılımları ile, Azerbaycan'da, mültecilerin ve ülke içinde yerinden olmuş kişilerin sorunlarına atanmış olan bir seri uluslararası konferans tertiplenmiştir (1994, 1996, 2000, 2004 yıllarında). Geçtiğimiz 12 yıl içerisinde, 160.000'den fazla kişi genellikle kamu sektöründe iş sahibi olmuş, 2.716 kişi meslek eğitim kursları almış, 1.901 milyon kişi ücretli kamu çalışmaları için işe alınmış ve 16 bin aile özel amaçlı sosyal yardım almıştır.
36. Mülteciler ve ülke içinde yerinden olmuş kişiler için tek bir merkezin faaliyetlerinin koordinasyonu, bunların sosyal sorunlarının yanı sıra ilgili devlet organları, uluslararası insani yardım kuruluşları, bağışçı ülkeler ve mali kuruluşların eksiksiz ve zamanında analizi, ve bunların yanı sıra sorunları ele almak ve acil eylemlerde bulunmak için yollar belirlemek amacıyla, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı, uluslararası insani yardım ile ilgili Cumhuriyet Komisyonu'nun kurulmasına dair bir Karar çıkarmıştır. Şu anda, Komisyon, 14'ü, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin sosyal problemlerini çözmeyi amaçlayan çeşitli projeler gerçekleştirmekte olan 21 uluslararası ve yerel insani yardım kuruluşunun faaliyetlerini koordine etmektedir.
37. Uluslararası insani yardım kuruluşları vasıtasıyla ülke içinde yerinden olmuş kişiler için 12 kamp alanı, 16 Fin tipi kasaba ve 8000 tuğla ev inşa edilmiştir; mültecilerin ve ülke içinde yerinden olmuş kişilerden 160 binine ise, gelir elde etme programlarına katılma şansı verilmiştir. Toplum gelişimi, tarım, eğitim, sağlık hizmetleri, mikro kredi, gelir elde etme, sivil toplum gelişimi, alt yapı onarma alanlarındaki projeler başarı ile gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmeye devam etmektedir.
38. Genel olarak, mülteci ve ülke içinde yerlerinden olmuş kişi sorunlarını ele almak ve çözmek için, geçmiş 22 yıl içerisinde 5.4 milyar Amerikan Dolarından fazla harcama yapılmıştır. Bunların neredeyse yarısı Hükümetin bütçe fonlarından tahsis edilmiş, 1,9 milyar Amerikan Doları tutarında bir miktarı Hükümet Petrol Fon'undan gelmiş ve 655 milyon Amerikan Doları ise Azerbaycan'da faaliyet gösteren uluslararası mali kuruluşlar ve uluslararası kuruluşlardan gelmiştir.
39. **Bulgaristan Cumhuriyeti'nin**, mülteci sorunlarına ilişkin yasal çerçevesi, uluslararası, Avrupa ve ulusal seviyedeki mevzuatlardan çeşitli parçaları içermektedir. Uluslararası yasanın ana kaynakları, mültecilerin statüsüne ilişkin 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 New York Protokolü olmakla beraber, bunlar 1992 yılında Bulgaristan'da onaylanmış ve 1993 yılından itibaren yürürlüktedir.
40. Ülkedeki mülteci sorunlarının sosyal boyutunun düzenleyici çerçevesi aşağıdaki yasaları içermektedir: Bulgaristan Cumhuriyeti'nde uluslararası koruma almış kişilerin Bulgar işverenler ile çalışması için fırsatlar sunmayı amaçlayan İstihdam Teşvik Yasası (EPA); Sosyal Yardım Yasası (SAA), buna göre sığınma statüsü, mülteci statüsü veya insani statü sahibi yabancıların sosyal yardım alma hakkı vardır. Refakatsiz çocuklar için geçerli olan, vakanın detaylarına ve çocuğun menfaatine

göre koruma tedbirlerinin yanı sıra konaklama, koruyucu aile, meskun sosyal hizmetler veya özel enstitülere yerleştirmeyi öngören Çocuk Koruma Yasası (CPA).

41. Uluslararası koruma talep edenlerin karşılanması için standartları belirleyen Direktif 2011/95/EU ve Direktif 2013/33/EU gereksinimlerini uygulamaya koyan ve 16 Ekim 2015 tarihinden itibaren geçerli olan, Sığınma ve Mülteciler Yasası'nı (ARA) değiştiren ve tamamlayan Yasa. 2013/33/EU sayılı Direktif'in amacı, uluslararası koruma başvurusunun nerede yapıldığına bakılmaksızın, kabul edilebilir yaşam standardını güvenceye alan ve Avrupa Birliği içerisinde kıyaslanabilir olan karşılama şartlarını belirlemektir.
42. Bakanlar Kurulu, 2015 Haziran ayında, meşru göçün başarılı yönetimi ve AB göç politikası ile senkronizasyon vasıtasıyla yasadışı göçü engellemek için kapsamlı ve sürdürülebilir yasal ve kurumsal temel oluşturmak adına politika çerçevesini belirleyen Göç, Sığınma ve Entegrasyon Ulusal Stratejisi 2015-2020'yi kabul etmiştir.
43. Bulgaristan Cumhuriyeti içerisinde mülteci veya insani statü verilmiş olan yabancılar ve sığınmacılar için, Mülteciler Kamu Dairesi (SAR): bir önceki aydaki gelirleri farklılaştırılmış asgari gelirden daha az olan bireyler ve ailelere verilen - aylık sosyal yardım; anlık sağlık, eğitim, kamu hizmeti veya diğer acil ihtiyaçları karşılamak için yılda bir kez verilen - Toptan sosyal yardım; bilgi, sosyal rehberlik ve Bulgaristan'daki Mülteci Kadınlar Konseyi ile ortaklaşa olarak, yardıma ihtiyacı olan mültecilerin "Sosyal Yardım" ve "İş ve İşçi Bulma Kurumu" müdürlüklerindeki kayıt işlerini kolaylaştırma gibi hizmetleri içeren sosyal yardımlar sunmaktadır.
44. Statü belirleme işlemleri devam eden sığınmacılar ile Bulgaristan Cumhuriyeti içerisinde mülteci veya insani statüye sahip olan yabancılar, sağlık sigortası ve tıbbi yardıma erişim alanlarında Bulgaristan vatandaşları ile aynı haklara ve yükümlülüklerle sahiptir. Burada, kadınlara, çocuklara ve kronik rahatsızlıkları olan sığınmacılara özellikle odaklanılmaktadır. Bazı STK'larının yardımı ile dışçılık hizmetleri de dahil olmak üzere, tıbbi muayene ve tedavi için bu kategorilere başvurulmaktadır.
45. Statü belirleme işlemleri devam ederken, koruma talep eden yabancı, bireyin sağlık, aile ve maddi durum değerlendirmesine göre, bir merkezde (geçiş veya kayıt-ve-karşılama) veya başka bir tesiste ağırlanır. Hizmet masrafları, gıda, bakım, temizlik maddeleri, vb. dahil olmak üzere bu merkezlerin idame masrafları, Mülteciler Kamu Dairesi tarafından karşılanır.
46. 18 yaşına kadar olan mülteci çocukların, Bulgaristan'daki devlet ve belediye okullarında tam erişim ve eğitim görme hakları vardır. Mülteci Entegrasyon Merkezindeki Bulgarca dil kurslarına katılan mülteci çocuklar ve yetişkinler, çeşitli formlardaki Bulgarca dil uygulamalarına katılmaktadırlar: sanatsal ve müzikal programların hazırlığı, çalışma gezileri, Bulgarca konuşma dilinin yoğunlaştırılmış öğretimi için yaz okulları, kültürel ve spor etkinlikleri, vb.
47. Mülteci meselelerinden sorumlu bütün devlet kurumları arasındaki işbirliği, 2013 yılında kurulan, Bakanlar Kurulu (CM) Göç ve Entegrasyon Ulusal Konseyi tarafından gerçekleştirilir. Konseyin yetkileri arasında, mevcut strateji belgeleri ve

entegrasyon yanı sıra Bulgaristan'daki göç akışı yönetiminin verimliliğini artırmayı amaçlayan tedbirleri baz alan tek bir güncellenmiş göç ve entegrasyon strateji belgesi hazırlamak ve bu belgeyi CM'ye sunmak vardır.

48. "İnsan Kaynakları Gelişimi" Operasyonel Programı 2014-2020 çerçevesinde mülteci krizinin sosyal boyutuna ilişkin ulusal seviyede alınan tedbirler, üçüncü ülkelerden gelen göçmen ve kişileri destekleyecek tedbirleri hedeflemiş ve Yatırım Önceliği "Çingeneler gibi ötekileştirilmiş toplulukların sosyo-ekonomik entegrasyonu" altında verilmiştir. Bu zümrelerin entegrasyonu önündeki sorunların karmaşık yapısı, şu alanlarda girişimlerin birleştiği bütünlük bir yaklaşım sergilenmesini gerektirmektedir; istihdama erişimin geliştirilmesi; eğitime erişimin geliştirilmesi; sosyal ve sağlık hizmetlerine erişimin geliştirilmesi; yerel halkların kalkındırılması ve olumsuz kalıpyargıların üstesinden gelinmesi.
49. Yatırım önceliği kapsamında tahsis edilen ödeneklerin toplam miktarı 77,6 milyon Amerikan Dolarıdır. 2016 yılında, yukarıda belirtilen öncelik kapsamındaki ilk çalışma olan, "Savunmasız zümrelerin sosyo-ekonomik entegrasyonu" nun başlaması öngörülmektedir. Bu çalışma, yaşam kalitesini artırma, sosyal içerme ve fakirliği azaltmaya katkıda bulunmanın yanı sıra en fazla ötekileştirilmiş toplumların sürekli entegrasyonunu amaçlamaktadır. Tahsis edilen fonlar yaklaşık 47 milyon Amerikan Dolarıdır ve plan 2019 sonuna kadar hayata geçirilecektir. En az 400 göçmen ve diğer menşe ülkelerinden gelen katılımcıların, bu çalışma kapsamındaki tedbirlere dahil edilmesi beklenmektedir.
50. 2015 yılında, *Gürcistan* 1449 sığınmacı almıştır ve 69 sığınmacıya mülteci statüsü verilmiştir. 878 sığınmacıya ise insani statü verilmiştir. Yine 2015 yılında, ülke içerisinde 371 mülteci ve 1273 insani statü sahibi bulunmuştur. Gürcistan mevzuatı ve uluslararası yükümlülükler dahilinde, sığınmacı, mülteci ve insani statü sahiplerinin çalışma hakkı vardır. Bu bakımdan, mülteciler, serbest meslek durumunda yabancılarla aynı sosyal haklara sahipken, başkası tarafından işe alınmaları durumunda Gürcistan vatandaşları ile aynı haklardan yararlanmaktadırlar. Günümüzde, mülteciler ve insani statü sahipleri, Gürcistan Hükümetinden (IDP'ler gibi) 18 Amerikan Doları aylık yardım almaktadırlar. Bu konuda, 2015 yılında, 1.116 kişi için 181.440 Amerikan Doları harcanmıştır. Ayrıca, Gürcistan Hükümeti, Martkopi'de 60 kişinin tayin edildiği ve 2015 yılındaki masrafları 91,293 Amerikan Doları olan Sığınmacı Resepsiyon Merkezi hizmetlerini de tamamıyla finanse etmektedir. Sığınmacı karşılama ve konaklama kapasitesini artırmak amacıyla, ABD Savunma İşbirliği Ofisi (ODC) tarafından yapılan maddi destek ile Martkopi'deki Sığınmacı Merkezi'ne ikinci bir bina inşa edilmiş ve bu durum fazladan 72 sığınmacıya geçici konaklama sunulmasını sağlamıştır.
51. Sığınmacılar, mülteciler ve insani statü sahipleri Devlet Sağlık Programı kapsamındadır. Son güncelleme ile, 29.604 Amerikan Doları ortalama bütçeye sahip olan bu programa 170 yararlanıcı katılmıştır. Gürcistan Hükümeti'nin 29 Ocak 2015 tarihli ve 15 numaralı Kararnamesi uyarınca, dil kurslarını hedef alan özel bir eğitim programı hayata geçirilmiştir.
52. Gürcistan 2016-2020 Göç Stratejisi, göç ile ilgili sorunlara ilişkin kapsamlı devlet politikalarını kapsarken, bunun Eylem Planı göç ile ilgili hükümet politikasının

başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi için detaylı eylemleri içermektedir. Sığınma ile ilgili meselelere, Avrupa Birliği ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu ve Üye Devletler ve Gürcistan arasında imzalanmış olan İşbirliği Anlaşması içerisindeki Gürcistan Ulusal Eylem Planında da yer verilmiştir. Sığınma taleplerinin yönetiminde kaydadeğer efor sarf edilmiştir ve acil durum planlamasına ilişkin olarak, "Sivil Ulusal Güvenlik Planı"na mültecilerin ani akımlarının acil yönetimi için bir hüküm eklenmiştir.

53. Gürcistan, son yirmi yıldır zorunlu yerinden edilmeye müzdarıdır. Gürcistan'daki ilk iç yerinden edilme dalgası 1992-1993 yıllarında yaşanmış, bunu 2008 senesindeki olayların devamındaki ikinci dalga takip etmiştir. Günümüz itibarıyla, Abhazya, Gürcistan ve Tskhinvali Bölgesi/Güney Osetya, Gürcistan'dan kayıtlı zorunlu yerinden edilen insanların toplam sayısı 269.157'dir. Bakanlık, IDP yeniden yerleştirmeye karşı göstermiş olduğu yaklaşımı radikal bir şekilde değiştirmiştir. Ekim 2014 tarihinde, Gürcistan Hükümeti, IDP'lerin çevrelerine uyum sağlamaları ve katılmalarını amaçlayan "Yasalara uygun olarak mülkiyetine sahip olunan yaşam alanlarının IDP'lerin özel mülkiyetlerine geçirilmesiyle ilgili proje"yi onaylamıştır. Proje kapsamında, 10.000'den fazla IDP ailesi gayri menkul sahibi olmuştur. Eylem planı, ayrıca, konut kredisi ile kendi konut birimlerini satın almış olan ve bu konut biriminin tek gerçek yaşam alanı olduğu IDP ailelerine tek seferlik maddi yardım yapılmasını da öngörmektedir. Şu anki aşamada, süreç üç yönde işlemektedir: (1) IDP ailelerini yıkılmakta olan ve sağlık veya güvenlik açısından yüksek riskli tesislerden uzaklaştırmak; (2) Mahkeme veya yüksek idare organı kararı ve Bakanlığın idari girişimine dayalı olarak IDP ailelerine yaşam alanlarının tahsis edilmesi; (3) Kriterlere göre, IDP'lerin uzun süreli konaklaması. IDP'ler, Gürcistan hükümeti veya sivil toplum sektörünün herhangi bir Gürcistan vatandaşına sunduğu, sosyal yardım, sağlık hizmetleri veya eğitim Devlet programları veya diğer programlarından eşit miktarda yararlanma hakkına sahiptir. IDP'ler, ayda 18 Amerikan Doları yardım almaktadır. Bu hüküm, aylık kayıtlı gelirleri (vergi dahil) 550 Amerikan Doları altında olan herkes için geçerlidir. Ayrıca, MRA, savunmasız IDP ailelerine maddi yardım da sunmaktadır. Bu yardım, tek seferlik bağış ve kira masraflarının karşılanmasından oluşmaktadır. BM Genel Sekreteri, "Abhazya, Gürcistan ve Tskhinvali Bölgesi/Güney Osetya Gürcistan'dan iç yerinden edilen insanların ve göçmenlerin durumu" konulu son raporunda tekrar vurguladığı üzere "geri dönme hakkı ve bunun iç yerinden edilen şahıs tarafından uygulanması, bu nedenle siyasi meselelerle veya barış anlaşmalarının sonuçlarıyla bağdaştırılamaz. Esas ihtilafın herhangi bir çözümünden bağımsız olarak sağlanacak geri dönüşün, hem bir insanlık hakkı hem de bir insani mesele olarak kabulü esastır." Bu çağrıya rağmen, yerinden edilen halkın geri dönüş hakkından mahrum edilmesine devam edilmektedir.

54. Gürcistan, Prag Süreci, Doğu Ortaklığı, Hareketlilik Ortaklığının yanı sıra çeşitli uluslararası panel ve süreçlerin aktif bir üyesidir. Gürcistan dinamik olarak, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD) ile işbirliği yapmakta ve bunun desteği ile, Litvanya ile ilticaya ilişkin meselelerde bilgi alışverişi için bir İşbirliği Anlaşması yapmıştır. 2015 yılında, Gürcistan, Avusturya Menşe Ülkesi ve Sığınma Araştırma ve Belgeleme Merkezi (ACCORD) ile bir İşbirliği Anlaşması imzalamıştır. Günümüzde, işbirliğinin formlarına ilişkin aktif müzakereler, Macaristan, Polonya gibi AB Üye Ülkeleri ile devam etmektedir. Gürcistan, Avrupa

Birliği ile sıkı işbirliği içerisindedir ve Vize Serbestleştirilmesi Eylem Planı'na ilişkin müzakereler devam etmektedir.

55. **Yunanistan**, Avrupa'ya ulaşmak isteyen mültecilerin ve göçmenlerin %95'ini kabul eden bir ülkedir. Mültecilerin %43' Suriyelidir; bunların %34' çocuk, %21'i kadındır. 2015'te, 856,723 mülteci ve göçmen, Ege Denizinin doğusundan Yunanistan'a gelmiş, gelenlerin sayısı 2016 yılının başından bu yana 43,920'yi aşmıştır (Yunanistan ve İtalya'ya deniz aracılığıyla gelenlerin sayısı toplamda 46,121'dir). 2015 yılının Aralık ayında Yunanistan'a gelenlerin ortalama sayısı 3,500'd ve kötü hava koşullarına rağmen 2016 yılının Ocak ayında bu sayı 1,900 olmuştur. Yunan hükümeti, beş Yunan adasında 8.000 kişilik kapasitesi olan karşılama tesisleri kurmuştur. 40.000 kişiye ev sahipliği yapabilecek kapasitedeki tesisler mültecilerin gerçek bir sığınma olanağı bulduğu ana kara üzerinde inşa edilmiş, karşılama merkezlerinde kalan mültecilere günlük 90.000 oğn yemek verilmiştir.
56. Yunan mevzuatı, "birinci güvenli sığınma ülkesi" ve "nc güvenli ülke" prensiplerinin uygulanmasına yönelik yasal çerçeveyi temin etmek için düzenlenmiştir. Daha belirgin anlatmak gerekirse, 4375/2016 sayılı Kanun, kurumsal ereve, birinci karşılama prosedürleri, sığınma prosedürü, uluslararası korunma lehtarlarının işçi hakları ile Yunanistan'daki mülteci akışlarının yönetimi gibi çok sayıda değişiklik getirmiştir. Kanun, Sığınma Prosedürleri Yönergesi'nin yeniden biçimlendirilmesi doğrultusunda "yeni prosedüre" uygulanabilir hükümler ve esasları düzenler. Buna göre, beş yıldan fazla uluslararası korunma talep eden, başvurusu beklemede olan ve geçerli bir sığınmacı iznine sahip müracaatçılar, ciddi bir sebep nedeniyle nihai bir mahkumiyet yüzünden milli güvenliğe veya topluma tehdit teşkil etmedikçe otomatik olarak insani temellerde bir oturma iznine hak kazanır. Oturma izni, 2 yıllık süreyle verilir ve yenilenebilmektedir.
57. Tahsil edilmiş bir karşılama tesisine yönlendirilmeyi bekleyen, refakatçisi olmayan çocukların gözetimi de en fazla 25 günlük bir sreye indirgenmiştir; ocuk, refakatçisi olmayan çok sayıda çocuğun gelmesi gibi istisnai durumlar nedeniyle bu tür bir tesise transfer edilemezse, bu süre 20 gün daha uzatılabilmektedir. Beş yıl öncesinde talepte bulunmuş, geçerli bir sığınmacı iznine sahip sığınmacılar, milli güvenlik ile ilgili kaygılar olmadıkça otomatik olarak insani temellerde bir oturma iznine hak kazanacaktır. Bu durum, 13 senedir ve belirsiz koşullarda yaşayan, hizmetlere sınırlı erişimi olan ve sınırlı haklara sahip olan ve başvurularının karara bağlanmasını bekleyen çok sayıda Afgan yurttaşın durumunu zme kavuşturacaktır.
58. Yunan Sağlık Bakanlığı, ulusal kamu sağlığı sistemi aracılığıyla sağlanan fonlarla mültecilerin sağlık ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaktadır. Sağlık güvencesi, Yunan Milli Eylem Planı çerçevesinde sağlık konularına yönelik faaliyette bulunan, mültecilere/göçmenlere yönelik sorunlu bölgelerde sağlanacaktır. Bu kitlelerin sosyal ve epidemiyolojik profili yakın zamanda değiştirilmiş ve temel olarak, seyahat koşulları ve yer değişimi sırasında içinde buldukları koşullardan dolayı, kronik hastalıklar gibi vakalardaki sağlık profilleri de hesaba katılarak, acil sağlık bakımına ihtiyacı olan aileleri, bebekleri, kk çocukları, hamile kadınları ve yaşlı insanları kapsamaktadır.

59. 2015 yılında yaklaşık 2000 mülteci ve göçmen 910 000 Amerikan Dolarını (800,000 EUR) aşan tutarda hastane bakımı almıştır. Yeterli ilaç ve tıbbi malzemeler (aşı, tüberkülin vb.) ve bulaşıcı olmayan kronik hastalıklara (şeker hastalığı) sahip mültecilere güvence sağlanmıştır. Ayrıca temel görüntüleme bağışıklık protokolü uyarınca dayanıksız gruplara bağışıklık güvencesi sağlanmıştır. Uluslararası Sağlık Çalışanları (International Medical Corps), ve ortak kuruluşu Kalkınma, Sosyal Destek ve Tıbbi İşbirliği Programları (PRAKSIS), tıbbi bakım ve psikososyal destek sağlayarak ve ayrıca aileler ile çocuklara hijyen kitleri dağıtarak Sisam ve Leros adalarına gelen mültecilere yardım etmek için çalışmaktadır.
60. **Moldova Cumhuriyeti**, 2002 yılında, Mültecilerin Statüsüne ilişkin BM Sözleşmesi'ne ve Ek 1967 Protokolü'ne taraf olmuştur. Dolayısı ile, bu durum, ulusal yasal çerçevenin hayata geçirilmesine, gerekli prosedürlerin tamamlanmasına ve kurumsal sistemin geliştirilmesine yol açmıştır. Moldova Cumhuriyeti 2011 yılında, Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme (1954) ve Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme (1961) tarafı haline gelmiştir. Bu iki sözleşmeye katıldıktan bu yana, Moldova Cumhuriyeti, vatansız statüsünün tanınması için ulusal prosedürü geliştirmiş ve belirli yasama tasarruflarının düzeltilmesi ve tamamlanması için 28.12.2011 tarihli 284 no'lu Yasayı yürürlüğe sokmuştur. Vatansızlık statüsünün tanınması için olan prosedüre ilişkin hükümler, 10.02.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
61. Moldova Cumhuriyeti, Moldova Cumhuriyeti Hükümeti ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri arasında imzalanmış olan işbirliği anlaşması temelinde UNHCR ile işbirliği yapmaktadır. Moldova Cumhuriyeti, şu uluslararası göç ortaklıklarının parçasıdır: Prag Süreci, Göç ve İltica Doğu Ortaklığı Paneli, Budapeşte Süreci.
62. 2008 yılında kabul edilen, Moldova Cumhuriyeti'ndeki iltica ile ilgili Yasa, sığınmacıların ve Moldova Cumhuriyeti'nde herhangi bir türdeki korumadan faydalananların yasal statüsünün yanı sıra, koruma statüsünün verilmesi, son bulması ve iptal edilmesi (siyasi sığınma, mülteci statüsü, insani koruma, geçici koruma) prosedürünü belirtmektedir. Bu yasa, ülke içinden de işlemekte olan sığınma sisteminin yasal ve kurumsal çerçevesini tesis etmektedir.
63. Moldova Cumhuriyeti'nde yabancıların entegrasyonu ile ilgili yasa (1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir), yabancıların ülkede entegrasyonunun kolaylaştırılmasının süreç ve yollarını düzenlemekte ve devlet makamları tarafından gerçekleştirilen faaliyetleri açıkça ortaya koymaktadır. Burada sunulan entegrasyon faaliyetleri şu şekildedir: sosyo-kültürel uyum seansları, devlet dil eğitimi kursları, iş piyasasına veya mesleki rehberlik ve eğitim hizmetlerine nasıl erişileceği ne dair bilgi ve rehberlik hizmetleri. Bu Yasa, ayrıca, eğitim görme hakkı, sağlık hizmetleri veya sosyal güvenlik sistemine erişim gibi belirli hakların nasıl edinileceğini belirtmektedir.
64. Herhangi bir tür korumadan yararlananlar için, entegrasyon faaliyetlerine ek olarak, yasal çerçeve, entegrasyon programlarına başvurma şansı tanımaktadır. Bu programlar, sosyal entegrasyonu kolaylaştırmak için ihtiyaç duyulan bir takım tedbir ve eylemleri içermektedir ve merkezi ve yerel kamu yetkilileri ve sivil toplum sektörü arasındaki işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Bu gibi programlar, altı ay sürmektedir

ve bir yıla kadar uzatılma şansı vardır ve bu süre içerisinde kişi ücretsiz sağlık sigorta poliçesinden yararlanabilmektedir.

65. İltica işlemleri sırasında, objektif nedenlerden ötürü, başvuru sahiplerinin gerekli geçim kaynaklarından ve sığınmacı geçici konaklama ve karşılama barınak merkezinde konaklama hakkından yoksun olmaları halinde, bu kişilere çalışma hakkı verilmektedir (250 yatak). 1 Ocak 2016 tarihi itibari ile, Moldova Cumhuriyeti'nin sığınma sistemi ile toplamda 560 kişi kayıt altına alınmış ve bunların arasında: 114 sığınmacı (başvuru inceleme safhasında), 144 mülteci ve 302 insani koruma yararlanıcıları bulunmaktadır. 2015 yılında, sığınmacıların çoğunluğu Ukrayna - 123, Suriye - 55, Irak - 23, Afganistan - 19, Sri Lanka - 7 vs. gelirken, 2014 yılında Ukrayna - 134, Suriye - 61, Afganistan - 10, Irak - 5 kişi gelmiştir.
66. Moldova Cumhuriyeti'nde göç süreçlerini yöneten organ olan İçişleri Bakanlığı'nın isteği üzerine, yabancıların sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi entegrasyonu için mevcut yasal çerçevenin değerlendirilmesini ve göçmen haklarının etkili şekilde korunması için geliştirilecek yönlerin belirlenmesini amaçlayan bir araştırma yapılmıştır. Moldova Cumhuriyeti'nin mevzuat çerçevesi 100 üzerinden 39 puan almış ve Litvanya ve Slovakya'ya benzer bir sıraya yerleşmiştir Göçmen Entegrasyonu Politika İndeksi (MIPEX), ülke içindeki entegrasyon politikalarını değerlendirmek, karşılaştırmak ve iyileştirmek için bir başvuru kaynağı ve tamamen interaktif bir araçtır.
67. Moldova Cumhuriyeti'nin yetkili hizmetleri tarafından yapılan analizler ve toplanan veriler, Moldova Cumhuriyeti'ne yakın zamanda AB üye ülkelerindekilere benzer oranlarda yabancı akışı riski göstermese de, Başbakan, Acil Eylem Planı geliştirilmesi için iki çalışma grubu oluşturulmasını emretmiştir (bu plan, mültecilere ilişkin karşılama, kimlik belirleme, statü verme, olası yardım önlemleriyle ilgili eylemlerin ve bunların hayata geçirilmesinden sorumlu olan yapıların planıdır).
68. İlk grup İçişleri Bakanlığı'nın temsilcilerini içermektedir: Göç ve iltica Bürosu, Sınır Polisi Dairesi, Karabine Kuvvetleri, vb. İkinci grup, bakanlıklar arasındadır ve İçişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Aile Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı, Dışişleri ve Avrupa Entegrasyon Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatı, ademi merkezîyet politikaları Genel Müdürlüğü ve Devlet İdaresi içerisindeki yerel yönetimlerden temsilcileri içermektedir. Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Aile Bakanlığı tarafından sosyal yardım alanında geliştirilen programlardan biri, sosyal hizmetlerin Entegre sistemidir. Bunun içerisinde, yaşlılar da dahil olmak üzere, ihtiyaç sahibi insanlara sıcak yemek sunan sosyal kantinler tasarlanmıştır. Ülkenin dört bir yanındaki bu 83 kantinden, toplamda 6694 yaşlı ve engelli insanlar ve risk altındaki çocuklara sahip aileler bu hizmetten yararlanmıştır.
69. **Romanya**'da, göçmen ve mültecilerin entegrasyonuna ilişkin olarak göz önünde bulundurulması gereken esas sorunlardan biri, istihdam, sosyal güvenlik sistemi ve sağlık sigortasına erişim, konut erişimi, sağlık hizmetlerine, sosyal hizmetlere, eğitime erişim, ev sahibi ülke dili eğitimi ve kültürel entegrasyondur. Bir uluslararası koruma formunun yabancı yararlanıcılarının varış ülkeleri arasında bilgi ve en iyi uygulamaların alış verişi kalıcı olarak sağlanmalıdır.

70. Romanya'da mukim olan ve uluslararası korumadan yararlanan yabancı vatandaşların etkili şekilde tanınması ve bu kişilerin sosyal, ekonomik ve kültürel hayata katılımlarının sağlanması için göz önüne alınması gereken en önemli hususlardan biri, iş piyasasına erişimdir. Sığınma talep eden yabancı kişiler veya mülteci statüsü veya diğer bir çeşit uluslararası koruma statüsü elde etmiş yabancılar için Romanya'daki iş piyasasına erişim ile ilgili esas yönetmelik, işsizlik sistemi ve istihdam hakkındaki Yasa'dır.
71. Yasa, Romanya'daki "her kişinin meslek ve işini serbestçe seçme hakkının ve işsizlik maaşının güvence altında olduğunu" belirtir ve şu ifadeleri içerir, "siyaset, ırk, uyruk, etnik köken, dil, din, sosyal statü, inanç, cinsiyet ve yaş gibi kriterler için herhangi bir çeşit ayrımcılık hariç olmak üzere, bu yasanın hükümlerinden yararlanan kişiler, yasa uyarınca mülteci statüsü veya diğer bir çeşit uluslararası koruma statüsüne sahip olan iş arayanlardır".
72. Değiştirilmiş ve üzerine ilaveler yapılmış haliyle, Romanya'da sığınma ile ilgili Yasa, herhangi bir çeşit koruma için başvuran yabancıların lehine olarak, "sığınma talebi için başvuru tarihinden itibaren 3 aylık süre sonrasında, bu durumda eğer prosedürün idari evresinde bir karar alınmamışsa ve gecikme bu kişiye atfedilemez ise, iş piyasasına erişim hakkı" vermektedir.
73. Romanya'da sığınma ile ilgili yasa maddesine göre, sığınma süreci sırasında, herhangi bir çeşit koruma isteyen bir yabancı, diğerleri yanında, kültürel adaptasyon eylemlerine katılma hakkı, ücretsiz sağlık hizmeti alma hakkı, epidemiolojik açıdan riskli durumlarda bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, gözlemlenmesi ve kontrol altında tutulmasını amaçlayan ulusal sağlık programlarına dahil edilme hakkı; reşit olmayan sığınmacılar olması halinde ise, reşit olmayan Romanya vatandaşları ile aynı şartlar altında zorunlu eğitim alma hakkına sahiptir.
74. Mülteci statüsünün veya ikincil bir koruma statüsünün onaylanması ile herhangi bir çeşit koruma statüsüne sahip olmuş olan bir kişi, "gerçek veya tüzel kişiler tarafından istihdam edilme, serbest meslek yapma ve yasal eylemler gerçekleştirme, Romanya vatandaşları ile aynı şartlar altında, serbest yapılan ekonomik faaliyetler de dahil olmak üzere, ticari faaliyetler gerçekleştirme, sosyal sigorta, sosyal yardım ve sosyal sağlık sigortası hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Bu mülteci, "yönetmeliklere uygun olarak, her çeşit eğitime erişim, ve kendi dini gereksinimlerini ve çocuklarının dini eğitimini yerine getirme özgürlüğüne ilişkin olarak Romanya vatandaşlarına sağlanan muamele ile eşit muameleyi görme, eğitim veya eğitim sürelerinin eşitliği, derecelerin, diplomaların ve yeterlilik belgelerinin yanı sıra Romanya'da denetime tabi olan mesleklere erişim sağlayan mesleki becerilerin tanınması" hakkına sahiptir.
75. Bir çeşit koruma statüsü almış kişilerin Romanya toplumuna entegrasyonunun kolaylaştırılması için; Romence dil kurslarının geliştirilmesi; sosyal konutlara erişimin kolaylaştırılması; eğitim kurslarına erişimin yanı sıra ana vatanlarında almış oldukları mesleki becerileri değerlendirecek bir çerçeve yaratılarak iş piyasasına erişimin kolaylaştırılması; yerel nüfus arasında bilinçlendirme kampanyalarının gerçekleştirilmesi; mültecilere yardım ve mültecilerin entegrasyonu alanlarına faaliyet gösteren STK'ların ağının genişletilmesi; bir çeşit korumaya sahip insanların konuştuğu dillere çevrilmiş olan bir bilgi sisteminin geliştirilmesi (el ilanı, broşür, el

kitapları ve kılavuzlar) gibi entegrasyon için en büyük öneme sahip alanları ele alan bir kısa dönemli Eylem Planı hazırlanmaktadır.

76. **Rusya Federasyonu**'nun Federal Göç Servisi (FMS) bilgilerine göre, 1 Kasım 2015 tarihi itibarıyla, devlet topraklarında, geçici oturma iznine sahip 332 binden fazla ve oturma iznine sahip 113 binden fazla Ukrayna vatandaşının yanı sıra, mülteci statüsüne veya geçici sığınma statüsüne sahip 326 binden fazla Ukrayna vatandaşı yerleştirilmiştir. 2015 yılının sonunda, 4500 geçici oturma iznine sahip olanlar da dahil olmak üzere yaklaşık 7 bin Suriyeli vatandaşın yanı sıra yarısından fazlası geçici oturma statüsüne sahip olan 8500 Afgan vatandaşı kaydedilmiştir. Ülkeye giren büyük mülteci akımı, mültecilerin karşılanması ve yerleştirilmeleri için bir takım önemli siyasi ve örgütsel kararların alınması gereğini doğurmuştur.
77. Mülteciler ile ilgili Federal Yasa, bir kişinin Rusya Federasyonu topraklarında mülteci olarak tanınması için olan gerekçeleri ve prosedürleri belirtmekte ve mültecilerin meşru hak ve çıkarlarının korunması için ekonomik, sosyal ve yasal güvenceler tesis etmektedir. Yasa, Rusya Federasyonu Anayasası ile uyumlu olarak, mültecilerin hak ve özgürlüklerinin sağlanmasını ve korunmasını sağlamaktadır. Mültecilerle ilgili olan sorunlar, 2025'e kadar olan dönem için olan Hükümet Göç Stratejisi'nin ve diğer sosyal programların hayata geçirilmesi için olan Eylem Planı çerçevesinde düzenlenmektedir. Rusya Federasyonu'nda, yabancılara sığınma statüsü verilmesi için bütünsel bir sistem hayata geçirilmiştir. Uluslararası ve ulusal mevzuat uyarınca, Rusya Federasyonu, siyasi sığınma, mülteci olarak tanınma ve geçici sığınma olmak üzere yabancı vatandaşlara üç çeşit sığınma sağlamaktadır.
78. Yabancı vatandaşların yasal statüsünü belirleyen ana otorite, 5 Nisan 2016 tarihinden itibaren Rusya Federasyonu İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Baş Müdürlüğü'ne bağlıdır. Federal Hükümet'in ilgili makamları arasında, mültecilerle ilgili mevzuatın yürürlüğünde sıkı bir işbirliği tesis edilmiştir. Mülteci statüsü süresizdir. Geçici sığınma, Mülteciler hakkındaki Federal Yasa'nın 12. Maddesi uyarınca verilmektedir. Sığınma sisteminin önemli bir elemanı, sığınmacılar için geçici konaklama merkezleridir.
79. Rusya Federasyonu'nun devlet göç politikasının hayata geçirilmesinin önemli bir parçası, diğer ülkelerin ilgili departmanlarının yanı sıra, uluslararası entegrasyon dernekleri ve insani yardım kuruluşları ile göç alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesidir. Uluslararası faaliyette şu anki öncelikli alanlar, Avrasya, Asya ve Orta Doğu'daki ülkelerle işbirliğinin geliştirilmesinin yanı sıra, Birleşmiş Milletler, Şanghay İşbirliği Örgütü ve BRICS kurumları ile işbirliği vasıtasıyla, Rusya'daki uluslararası kapasitenin güçlendirilmesidir. Rusya Federasyonu, her daim, bağımsız Devletler Topluluğu Merkezi topraklarında göç akımlarının merkezi olmuştur ve Avrasya Ekonomik Birliği 2015 yılından bugüne malların, hizmetlerin, varlıkların ve iş gücünün serbest dolaşımını başarıyla sağlamıştır.
80. Şu anda, çeşitli nedenlerle, Rusya Federasyonu topraklarına, 11 milyon yabancı vatandaş yerleştirilmiştir. Avrupa'daki göç krizinin başlamasından sonra, Rusya Federasyonu'nun göç akışları, yasadışı göç ve uluslararası koruma alanlarındaki etkileyici deneyimine yabancı partnerler tarafından artan ilgi gösterilmiştir. 2025'e kadar olan dönem için olan göç Konsepti'nin fiili eylemlerinin bir parçası, yasadışı göç ile mücadele etmek için etkili tedbirlerin hayata geçirilmesidir. Geçmiş üç yıl içinde, Rusya'da yasal olarak çalışan göçmenlerin sayısı 1 milyondan fazla artmıştır.

Ancak, karmaşık göç durumundan ötürü, Rusya Federasyonu, göç, sığınma sığınakları ile ilgili mevzuatını, gerekli altyapıyı geliştirmek vasıtasıyla, sürekli iyileştirmektedir. Örneğin, şu anda, Rusya Federasyonu'ndaki 57 noktada, 9 bin kişinin kaldığı 236 geçici konaklama merkezi inşa edilmiştir. Gelen yabancıların karşılanma, dağıtım, sosyal yardım ve entegrasyon süreci için gerekli olan ödenekler, federal bütçeden tahsis edilmektedir.

81. Rusya Federasyonu ve KEİ üye ülkeleri arasında uluslararası işbirliğinin gelişiminin güncel yönlerinden biri, geri kabul için uluslararası anlaşmaların hayata geçirilmesidir. Şu anda, Arnavutluk, Ermenistan, Bulgarista, Yunanistan, Romanya, Türkiye ve Ukrayna ile imzalanan anlaşmalar, başarı ile hayata geçirilmiştir. Ancak, Azerbaycan, Gürcistan ve Moldova ile yapılacak geri kabul anlaşmaları hala müzakere aşamasındadır.
82. **Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti**, göçmen krizinin başlangıcından beri (Mayıs 2015) sıkıntıda olanlara yeterli koruma ve yardım sağlamak için proaktif bir yaklaşım benimsemiş ve imkanlar dahilinde büyük göçmen dalgasını karşılamak için hazır bulunmuştur. 2015 yılında Sırbistan Cumhuriyeti, 2014 yılındakinin neredeyse 3.5 katından daha fazla olan 580,000 göçmeni kabul etmiş, kayıt altına almış ve bakımlarını sağlamıştır. 2016 yılının ilk iki ayında, göçmenlere, Sırbistan Cumhuriyeti sınırına giriş belgeleri verilmiş, 1,187 yabancı vatandaş sığınma isteğinde bulunmuştur. Menşe ülkelerine göre, göçmenlerin oranı aşağıdaki gibidir: Suriye- %52, Afganistan - %28, Irak - %13, Pakistan - %2, İran - %2, diğer - %3.
83. Sırbistan Cumhuriyeti, 18 Haziran 2015'te Karışık Göç Akışı Sorunlarına Yönelik Çalışma Grubu kurmuştur. Bu grup beş bakan ile Mülteciler ve Göç Komiseri'nden oluşmaktadır. 8 Temmuz 2015'te, tek noktada güvenlik kontrolü, kayıt, tıbbi kontrol, besin ve su yardımı ve kalacak yer sağlamak için Presevo'da Karşılama-Transit Merkezi açılmıştır. İlave kalma kapasitesi sağlayan tesisin yeniden inşası gerçekleştirilmiştir. Sırbistan Cumhuriyeti Hükümeti, 4 Eylül'de Sırbistan Cumhuriyeti'ne gelecek büyük çapta göçmen dalgasına karşın alınacak önlemleri ve yeterli kapasiteleri sağlama amacıyla Büyük Göçmen Dalgası Durumunda Müdahale Planı'nı benimsemiştir.
84. Plan uyarınca ve bölgesel Göç Konseyi'nin işbirliğince, yetkililer yerinde gerekli yardımı sağlamış, ilave transit merkezleri açmış ve göçmenlere acil kalacak yer sağlayan uygun tesisleri belirlemiştir. Alanında profesyonel kişilerin iştirakine duyulan ihtiyacın ve göçmen sayısının ilerde daha da artması durumunda bu alanda bölgesel öz yönetim temsilcilerinin etkinliğini artırmak için göçmenlerin insani bakımı konusunda Mülteciler ve Göç belediye/şehir Komiserleri için eğitim organize edilmiştir.
85. Sırbistan Cumhuriyeti, 22 Eylül 2015'te, göçmenlere yardım etmek için daha fazla uluslararası mali destek sağlamak üzere AB Sivil Savunma Mekanizması'nı faaliyete geçirmiştir. Sırbistan, yataklar, şilteler, temizlik ürünleri, araçlar, yakıt ve yiyecek alımı için bu Mekanizma aracılığıyla fonları talep etmiştir. Sırbistan Cumhuriyeti, bu konuda AB ve üye devletlerin davranışlarını gözlemlemekte ve yerinde ve zamanında müdahale düşüncesiyle Balkanlar rotasındaki ülkeler, ve giriş ve çıkış noktalarındaki ülkeler ile tedbirleri ve faaliyetleri harmonize etmek için çaba sarf etmektedir.

86. Sırbistan Cumhuriyeti'nin sınırına gelen göç dalgası büyümesinden bu yana, en önemli görevlerden birisi, geçiş aşamasındaki insanlara yeterli kalacak yer sağlandığından ve rota üzerindeki ülkelerin uygulamalarındaki değişikliklerin ve ülkede kalış sürelerinin uzaması ihtimalinin sonucu olarak kalacak yer kapasitelerinin yeterli sayıda hazırlanmasından emin olmaktır. Mülteciler ve Göç Komiserliği, beş düzenli kapasitede sığınmacılara yönelik mevcut kapasiteleri 810 ila 1010 yerde %25 artırmıştır. Müdahale Planı'nın 3000 kişilik yer öngörmesine karşın, Batı Balkanlar Totasının Liderleri Zirvesi sonrasında, 2015 yılının Ekim ayında, 6000 kişilik tesis sağlanması kararlaştırılmıştır.
87. Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağlarına sahip olan **Türkiye Cumhuriyeti**, ülkelerindeki durumdan etkilenen Suriyeliler için bir "açık kapı" politikası izlemiştir. Türkiye Cumhuriyeti, uluslararası yükümlülüklerle bağlı olarak kendisine sığınan Suriyeliler için "geri göndermeme" ilkesine titizlikle uymaktadır. Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ile iş birliği halinde yapılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nde, mültecilere ilişkin, esas kanun, 2014 yılında kabul edilmiş olan ve yabancıların Türkiye'ye girişi ile ilgili ilke ve prosedürleri, Türkiye'den korunma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamını içeren, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur.
88. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 22 Ekim 2014 tarihinde yürürlüğe giren "Geçici Koruma Yönetmeliği" ile, Türkiye Cumhuriyeti içerisindeki mültecilere, sağlık hizmetleri, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ve tercümanlık hizmetleri içeren, "geçici koruma" verilmektedir. Koruma altındaki Suriyelilerin iş piyasasına erişimini hızlandırmak amacıyla Suriyelilere çalışma izni verilmesine ilişkin Yönetmelik 15 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 15 Nisan 2016 tarihi itibarı ile 10 şehirdeki 26 geçici barınma merkezinde, 277.260 mülteci barındırılmaktadır. Mültecilerin toplam sayısı 2,7 milyon'u aşmıştır (2.749.733 kayıtlı mülteci). Barınma merkezlerindeki 78.707 çocuğa eğitim hizmetleri sunulmaktadır ve okula katılma oranı %90'dır. Dışarıdaki merkezlerde ise okula katılma oranı %35 iken, 200.000 çocuk eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadır. 400.000'den fazla çocuk, eğitim alamamaktadır.
89. Türkiye'ye giriş yapan Suriyeliler kayıt altına alınmakta ve sağlık taramasından geçirilmektedir. Barınma Merkezlerinin dışında yaşayan koruma altındaki Suriyelilerin de devlet hastanelerindeki tedavi masrafları karşılanmaktadır. Türkiye tarafından Suriyeliler için yapılan harcamalar 10 milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. Sadece barınma merkezlerinin idamesi için 4.290.529.667,48 TL harcanmıştır. İnsani krizin Türkiye için teşkil ettiği maddi külfet her geçen gün artmaktadır. Ancak, bugüne kadar uluslararası toplum tarafından yapılan yardımlar beklentilerin çok altında kalmıştır (455 milyon ABD Doları).
90. Bunun yanı sıra, geçici barınma merkezleri dışındaki 2.460.614 Suriyeli yabancıya, sağlık, eğitim ve gıda yardımı yapılmaktadır. Suriyeli yabancılara sunulan sağlık hizmetleri, geçici barınma merkezlerinin içinde ve dışında Sağlık Bakanlığının kontrolü ve sorumluluğunda yürütülmektedir. Türkiye'de bulunan Suriyelilerden yardıma ihtiyacı olanlar, buldukları ilde kayıt işlemlerini tamamlamalarını müteakip kendilerine verilecek olan Geçici Koruma Kimlik Belgesi ile sosyal

yardımlardan faydalanmak üzere valiliklere, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (SYDV), belediyelere ya da sivil toplum kuruluşlarına başvuruda bulunabilmektedirler.

91. Türkiye'deki Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu, Suriye-Türkiye sınırına yakın olan bölgelerden gelmektedir. Aynı zamanda, bu yerler, yoğun silahlı çatışmaların yaşandığı bölgelerdir. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların yalnızca %11'i, Suriye-Türkiye sınırına yakın olan, ülkenin güney ve güney doğusundaki geçici barınma merkezlerine yerleştirilmiştir. Geriye kalan % 89, çeşitli şehirlere yerleştirilmiştir.
92. Kamplarda, geçici koruma kapsamı içerisinde, okul öncesi eğitimi de dahil olmak üzere, bütün okul çağındaki çocuklar için eğitim hizmetleri, ve standart sağlık hizmetlerinin yanı sıra Suriyeli yabancılar için sunulan yetişkin eğitim kursları mevcuttur. Türkiye, Suriyelileri yalnızca ağırlamakla kalmamaktadır, aynı zamanda onları kriz sonrası dönemine hazırlamaktadır. Geçici barınma merkezlerinin kurulması ve çalışması için yazılı standart bir kılavuz oluşturulmuş ve dolayısıyla bütün konaklama merkezlerindeki şartlar benzer hale getirilmiştir. Ayrıca, bu merkezler, acil durum sığınaklarında kullanılan standartlara uygun olarak oluşturulmuştur.
93. Türkiye'de bulunan Suriyelilerin topluma uyumu konusunda; siyasi, tarihi ve sosyo-ekonomik koşulları ve durumuyla tutarlı politika geliştirmesine destek olmak ve stratejik öncelik alanları çerçevesine gelecek 5 yıl için gerekli temel faaliyetleri belirlemek adına "Strateji Belgesi ve Eylem Planı" geliştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Uyum konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, STK'lar, akademisyenler, araştırma kurum ve kuruluşları, medya organları, göçmen grupları bilgi ve farkındalığın artması, uyumla ilgili bir yönetim mekanizmasının kurulması için çalışmalar yapmaktadırlar.
94. Türkiye-Bulgaristan-Yunanistan sınırında yasa dışı göç ile mücadele alanında iş birliği amacıyla ortak bir temas merkezi kurulmasını öngören, "Polis ve Gümrük İşbirliği Ortak Temas Merkezi Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Anlaşma", 2015 Mayıs ayında Sofya'da İçişleri Bakanları tarafından imzalanmıştır. Ayrıca, deniz yoluyla yasa dışı göç üzerine İtalyan merciler ile iş birliği de iyileştirilmiştir. 14 Ocak 2016 tarihinden itibaren, Türk Sahil Güvenliği, 42 yasa dışı göçmen yakalamıştır ve 2016'da 36 can kaybı kaydedilmiştir. Türk Sahil Güvenliği, 2015 yılı boyunca ülkeye giren toplam 91.611 göçmen saptamıştır. Bu 14.961 yasa dışı göçmenin yakalandığı 2014 yılına göre %512 artış anlamına gelmektedir. Can kaybı sayısı da, 2014 ve 2015 arasında %300 artış görmüştür, 2014'de 69 kayıtlı can kaybı yaşanırken bu sayı 2015'de 279'a yükselmiştir.
95. Türkiye Cumhuriyeti, 2006'dan bu yana, yasa dışı göçe ilişkin olarak Avrupa ve komşu ülkelerdeki sorunları saptamak ve aynı zamanda göç politikaları geliştirmek amacıyla kurulmuş olan Budapeşte Süreci'nin Başkanlığını yürütmektedir. Bu süreçteki amaç, göçün hedefinde olan ülkeler arasındaki iş birliğinin geliştirilmesidir.
96. 2012 Mayıs ayında, dış sınırların kontrol ve güvenliğinden sorumlu AB Ajansı (Frontex) ile imzalanan Mutabakat Anlaşması çerçevesinde yasa dışı göç ile

mücadelede Avrupa Birliği ile bir kurumsal iş birliği kurulmuştur. Bu Anlaşmanın hayata geçirilmesi, 2014 yılında Varşova'da belirlenen ve AB ile bilgi alışverişi, risk analizi, ortak faaliyetler ve projeler, eğitim, araştırma ve sınır kontrolü ile ilgili faaliyetleri tanımlayan 2014-2016 için Eylem Planı'nı içermektedir.

97. "Yük ve sorumluluk paylaşımı" ilkesi üzerine inşa ederek yasa dışı göç ile mücadele için AB ile mevcut iş birliğini güçlendirmek, Eylem Planı'nın en önemli elemanını teşkil etmektedir. Bu plan, yasa dışı göç üzerine odaklanmakta ve çabaların, Ege Denizi üzerinden yasa dışı göçü olabildiğince önlemek, göçmen kaçakçıları ile mücadele, geçici koruma altında Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi ve yasal göçün teşvik edilmesi için odaklanılması gibi bileşenleri içermektedir.
98. 1 Ocak 2016 tarihinde, **Ukrayna**'da 2487 mülteci ve 598 ek korumaya ihtiyacı olan kişi kaydedilmiş ve bunların 669'unu çocuklar oluşturmuştur. Ukrayna'daki mültecilerin, başlıca menşe ülkeleri, Afganistan (1142), Ermenistan (195), Azerbaycan (129), Rusya Federasyonu (102), Suriye (59), Sudan ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti (her biri 55), İran, Irak'tır (her biri 45). Ukrayna'da fazladan korumaya ihtiyacı olduğu belirlenen kişiler ise, Suriye (352), Afganistan (82), Somali (50) ve Irak'tandır (22). "Mülteciler ve fazladan veya geçici korumaya ihtiyacı olan kişiler hakkındaki" Ukrayna Yasası uyarınca, Anayasa ve Devlet yasaları ile aksi gerekmediği sürece, mülteci veya fazladan korumaya ihtiyacı olan kişiler olarak onaylanmış olan kişilere, Ukrayna vatandaşları ile aynı hak ve özgürlükler tanınmış ve bu kişiler aynı zamanda Ukrayna vatandaşları ile aynı vergilerden yükümlüdürler. Bazı sosyal yasalara (eğitim, sağlık hizmetleri, istihdam, sosyal hizmetler, çocuklu ailelere yardım yasaları, vb.) yapılan değişikliklerin kabulünden sonra, Ukrayna içerisinde mülteci veya fazladan korumaya ihtiyacı olan kişiler olarak tanınmış yabancılar ve vatansız kişiler, haklarına ilişkin olarak Ukrayna vatandaşları ile aynı muameleye tabi tutulmaktadır.
99. 2016 Şubat ayı itibari ile, Kırım ve Donbass'dan gelen 1,7 milyon yerinden olmuş kişi bulunmaktadır. Vatandaşların zorla yerinden edilmeleriyle ilgili asıl zorluklar, yerel işgücü piyasaları üzerinde artan yükün yanında, barınma, istihdam, sağlık hizmetleri, rehabilitasyon, eğitime erişim, kültürel ve sosyal entegrasyon vb. problemlerini de içermektedir.
100. Hükümet, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin sosyal güvenlik problemlerini çözmek için bütün tedbirleri almaktadır. Ukrayna Bakanlar Kurulu, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin kayıt işlemlerini düzenleyip, bu kişilere; sosyal yardım, sosyal yardımların geri kazanımı, maaş, iş bulmada yardım vb. sağlayan birkaç yasa kabul etmiştir. Ülke içinde yerinden olmuş kişilerin sosyal korumasına ilişkin sorunların çözülmesinden Sosyal Politika Bakanlığı sorumludur.
101. "Ülke içinde yerinden olmuş kişilerin haklarının ve özgürlüklerinin güvence altına alınmasına ilişkin" Ukrayna Yasası, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin asıl ikametlerinde sosyal ve idari hizmetler alma hakkını tanımaktadır. 2016 Ocak ayı itibari ile, 50 bin vatandaş bu tip destek talebinde bulunmuştur. 1 Ekim 2015 tarihinde, "konut ve kamu hizmetleri de dahil olmak üzere, IDP'lerin geçim kaynağı ihtiyacını karşılamak için aylık özel amaçlı maddi destek sağlamakla ilgili" bir Karar

kabul edilmiştir. 2016 Bütçe programı, aylık özel amaçlı destek için 114 milyon Amerikan Doları (2,9 milyar UAH) tahsis edilmesini öngörmüştür. Ukrayna'nın Maaş Fonu organları, bu kişilerin gerçek ikametlerinin yeni adreslerine maaşların aktarılması için sadeleştirilmiş bir prosedür sağlamaktadır: Donetsk ve Luhask bölgelerinden maaş transferi için başvuru yapanlara yapılan ödemelerin toplam miktarı, 2015'de 1.156 milyar Amerikan Doları (29.4 milyar UAH) olmuştur.

IV. SONUÇLAR

102. Mülteci problemine karşı küresel bir yaklaşımın ilerici şekilde geliştirilme zamanı gelmiştir; mültecilerin temel insan hakları ve sığınma ülkeleri ve uluslararası toplumun çıkarlarını münasip şekilde idrak eden ve probleme bir çözüm arayan bütün tarafların işbirliğini güvence altına alan bir yaklaşım. Mülteci sorunu, insan haklarının korunmasının önemli bir yönü olduğundan dolayı, insan hakları grupları, insani yardım kuruluşları, UNHCR, Hükümetler ve BM insan hakları ajansları, kendi rollerini dikkatlice incelemeli ve insan hakları suistimallerini ortadan kaldırmak ve mültecilerin haklarını korumak için eşgüdümlü çaba sarf etmelidirler.
103. KEİ üye ülkeleri, mültecilerin, sığınmacıların ve göçmenlerin sınırlarına ve topraklarına gelmelerine etkili şekilde karşılık vermekte aşılması zor zorluklarla karşılaşmaktadır. Hem siyasi irade hem de işbirliğine ve birliğe olan bağlılığın yenilenmesi ile bu zorlukların üstesinde gelinebilir. Çoğu ülke, göçü etkili şekilde idare etmek için işbirliğine olan ihtiyacı kabul ederken, mülteci entegrasyonu ulusal, bölgesel ve küresel seviyede kilit bir konu haline gelmektedir. Geçmiş on yılda, mülteci sorunları her zamanın ve her yerin gerçeği haline gelmiştir. Dolayısıyla, bu olayın, yalnızca bir takım ayrı sorunlar olarak değil, bunun sosyo-ekonomik, kültürel, demografik, insani ve diğer yönlerini göz önünde bulunduran kapsamlı bir çerçevede ele alınması gereklidir.
104. Mülteci sorunları ile etkili şekilde başa çıkmak için bölgesel işbirliği ve bölgedeki ülkelerin kapasitelerinin artırılması bir öncelik olmaya devam etmektedir. Göç meselelerinin siyasi olarak tartışılması için bir platform olarak, KEİPA, göçe ilişkin yararlar ve risklerin yaygın olarak anlaşılmasının yanı sıra Karadeniz bölgesinde olası ülkeler arası işbirliğini etkili olarak teşvik edebilir. KEİ ülkeleri, mülteci meselelerinde işbirliğinin geliştirilmesine yönelik kilit noktanın, KEİ ülkelerinin ulusal mevzuatlarının uluslararası standartlara yakınlaştırılması olması gerektiğini ve daha ileride de birbirleriyle uyumlu hale getirilmesi olması gerektiğini düşünmektedir.